

Yaşlı Bakımı Programı Öğrencilerinin Kariyer Seçimlerinin İncelenmesi

Analysis of Career Choices of Elderly Care Program Students

Emre Birinci^{1*}

¹ Yunus Emre Vocational School of Health Services, Anadolu University, Eskisehir, Turkey

Received: 14.11.2020

Accepted: 30.12.2020

This article was checked by *intihal.net*

Öz

Kariyer tercihleri insanların hayatının hemen hemen bütün alanlarını doğrudan etkileyen önemli bir aşamadır. Kariyer tercihi, kişilerin hayatının büyük bir çoğunluğunu etkileyen ve belki de en erken aldığı karardan biridir. Kariyer kavramının günlük yaşamda sıklıkla iş ve meslek kavramları ile aynı anlamda kullanılmaktadır. Kişisel tercihlerden daha çok sosyal çevre ve yaşam tercihi gibi faktörler tercihlerde etkili olmaktadır. Kariyer tercihlerinizin hayatınızın her alanında büyük bir etkisi vardır. Bu nedenle bireyler kariyer tercihlerine önem vermeleri gerekmektedir. Yanlış yapılan tercihler kişilerin mutsuz olmasına ve iş hayatlarında başarısız olmalarına neden olabilirken aksi durumlar ise kişinin mutlu ve başarılı olmasını sağlamaktadır. Bu çalışma, Anadolu Üniversitesi ve Osmangazi Üniversitesi'nde Yaşlı bakımı programlarında okuyan 197 öğrencinin kariyer eğilimlerini belirlemek amacıyla tanımlayıcı araştırma türü ile tasarlanmıştır. Veriler anket tekniği ile toplanmış SPSS programı ile veriler analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda katılımcıların, yaşlı bakım teknikerliğini yapmak istemedikleri, çoğunluğun hemşirelik lisans programına geçiş yapmak istedikleri, cinsiyet ile lisans eğitimine devam etme ve cinsiyet ile mesleği yapma değişkenleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Anahtar Kelimeler: Yaşlı Bakımı, Yaşlı Bakım Teknikeri, Kariyer

Abstract

Career choices are an important stage that directly affects almost all areas of people's lives. Career choice is one of the earliest decisions that affects the majority of people's life. The concept of career is often used in the same sense with the concepts of job and profession in daily life. Factors such as social environment and life preference are more effective in preferences than personal preferences. Your career choices have a huge impact on every aspect of your life. For this reason, individuals should give serious importance to their career choices. Wrong choices cause people to be unhappy and to fail in their business life. This study was designed with a descriptive research type in order to determine the career tendencies of 197 students studying at Anadolu University and Osmangazi University Elderly Care programs. The data were collected with the questionnaire technique and analyzed with the SPSS program. As a result of the research, no significant relationship was found between the variables that the participants did not want to work as an elderly care technician, the majority wanted to switch to the nursing undergraduate program, gender and continuing to undergraduate education, and gender and profession variables.

Key words: Elderly Care, Elderly Care Technician, Career

Birinci, E. (2020). "Yaşlı Bakımı Programı Öğrencilerinin Kariyer Seçimlerinin İncelenmesi", Journal of Academic Value Studies, 6(4) 364-371 (<http://dx.doi.org/10.29228/jav.47603>).

* E-mail address: emre1inci@gmail.com

1. Giriş

Kariyer kelimesinin birçok farklı tanımı mevcuttur. İngilizce literatür de "career" yani meslek kavramından gelir. Fransızca da "carriere" yani yarış yolu anlamına gelir. Son olarak Latince'de ise "carrus" yani at arabası diye karşılık alır. Türkçe diline ise latince anlamıyla ilişkili at arabasının arkasından bıraktığı yol diye çevrilir. Kelime dar manada arena anlamını alırken gelişmiş anlamda iş ve meslek anlamına denk gelir (Aytaç, 2005: 5).

Kariyer genellikle "meslek" ve "iş" terimlerinin yerine kullanılır; ancak "kariyer" terimi bu ifadelerin ötesine geçerek yaşam tarzı, dayanıklılık ve uyum sağlama kavramlarını da kapsamaktadır (Savickas, 2011). Kariyerin kişinin yaşamı süresince yapmış olduğu işlerin ve takındığı rollerin adeta bir örüntüsüdür ve birey bu örüntüsünü önüne çıkan tercihlere göre şekillendirir (Kuzgun, 2000: 3). Bireyin sahip olduğu bir meslekte ya da iş alanında yükselmesine kariyer olarak tanımlanmaktadır. Bireyin çeşitli bilgi, beceri ve deneyimler elde ederek, sahip olduğu iş rolüne ilişkin eğitilmesi ve geliştirilmesini kapsayan süreç olarak tanımlanmaktadır (Erdoğan, 2008).

Başka bir tanımda, bireyin yetenek, beceri ve ilgi alanına göre mesleki olarak kısa ve uzun vadeli hedefler ölçüsünde planlar yapması şeklinde tanımlanmaktadır (Morrisey, 1992). Günümüzde ise sıklıkla iş, meslek, başarı ve iş hayatı anlamlarından kullanılmaktadır (Bayraktaroğlu, 2008). Eğitim, bir kişinin kendisine yaptığı en büyük yatırımlardan biridir. Seçilen kariyer seçimine bağlı olarak kişi, o işten gelir elde etmekte ve hayatını o meslek ile sürdürmektedir (Walker ve Tracey, 2012: 150). Meslek kavramı ise bir kişinin geçimini sağlamak için yaptığı sürekli iş olarak tanımlanmaktadır (Yelboğa, 2008: 127).

Kariyer gelişimi, bireyin çocukluk döneminde kısmi olarak başlamasına rağmen gerçek manada ergenlik döneminden itibaren şekillenmeye başlamaktadır (Freeman, 1993). Ergenlik dönemi ile birlikte kişilerin kariyer algıları değişmektedir (Gomez, 2014). Uzmanlar kariyer gelişiminin çocukluk yıllarından başlaması gerektiğini ifade etmektedir. İlkokuldan başlanan kariyer gelişim eğitim programlarının çocukların akademik, sosyal ve duygusal gelişimleri ile bütünleşme sağlamaktadır (Howard, Castine ve Flanagan, 2017).

Kariyer veya meslek seçimi fiziksel ve zihinsel sağlık ile yakından ilgili olan ve kişinin yaşam tarzını önemli ölçüde etkilemektedir (Levi, 1990). Kariyer seçimi, bir öğrencinin kariyer gelişimi ve kariyer ilgi alanlarının bir sonucudur (Lent, Brown, & Hackett, 2000). Kariyer seçimi, zaman içinde bir dizi kariyer kararını açıklığa kavuşturmak ve uygulamak amacıyla kişisel özellikleri toplumsal kısıtlamalarla dengeleyen karmaşık bir süreçtir.

Kariyer seçimi, istenen mesleğe erişme, bir gelir elde etme, bağımsızlığa ulaşma ve kişinin yetkinliklerini geliştirme gibi sonuçları olmaktadır (Saunders ve Fogarty, 2001). Kişinin kariyer tercihi üzerinde, kişinin psikososyal yapısı, toplumsal beklentiler, iş durumu gibi faktörlerin etkisi bulunmaktadır (Lefevre, Roupert, Kerneis ve Karila, 2010). Kariyer seçimi çoğu zaman küçük yaşlardan itibaren başlamakta ve cinsiyet, kişilik, aile ve sosyoekonomik duruma göre şekillenmektedir. Kariyer seçimi, bireyin toplumsal kısıtlamalar karşısında ilgi alanlarına ve kişisel niteliklerine makul bir şekilde uyan bir kariyeri uygulamaya çalıştığı nispeten basit bir süreçtir. Kariyer tercihi sırasında mesleğin kadın ya da erkek egemen olduğu alanlarda tercih sırasında dikkat edilmektedir (Hackett ve Betz, 1995: 250).

Meslek seçimi kişinin hayatına yön veren belki de en önemli kararlarından biridir. Birey meslek seçerken aslında hayatının büyük bir kısmını kaplayacak olan kısma da şekillendirmiş olmaktadır. Kariyer tercihi, bir bireyin hayatında mesleğinde ve genel yaşantısında önemli bir rol oynamaktadır. Bireyin yaşamının büyük bir kısmını oluşturan çalışma hayatı, bireyin ilgi ve kişiliği göz önünde bulundurularak tercih yapılması gereken bir konudur. Kişilerin aile ve sosyal çevrelerinin etkisiyle yaptıkları tercihler, ileride pişman olmalarına neden olabilmekte ve tüm hayatını olumsuz anlamda etkileyebilmektedir. Yanlış yapılan tercihler, kişilerin mutsuz ve başarısız olmasına neden olmaktadır (Napompech, 2011; Ferry, 2006; Price, 2009; Butler, 2012).

Günümüzde toplumsal değişimlerle birlikte yeni iş alanları ve meslekler ortaya çıkmaktadır (Butler, 2012). Tüm dünyada doğum oranlarının azalması ve ortalama ömür beklentilerinin artması sonucunda yaşlı nüfus oranları artmaktadır. Bunun yanı sıra, aile yapılarında meydana gelen değişimlerle birlikte yaşlının bakım sorunu ortaya çıkmıştır (Birinci, 2020). Yaşlı bireylerin bakım gereksinimlerini karşılamak için yaşlı bakımı programları açılmıştır. Yaşlı bakımı, sosyal, psikolojik, tıbbi boyutları içerisinde barındıran, yaşlı bireylerin ihtiyaçlarını ve gereksinimlerini karşılamak için tasarlanmış özel bir bakımdır (Birla, 2017). Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) bakım işini bir veya daha fazla kişinin / kişilerin fiziksel, psikolojik, duygusal ve gelişimsel ihtiyaçlarına bakma işi

olarak tanımlanmaktadır (ILO, 2007). Yaşlı bireylerin yaşadıkları sorunların karmaşıklığı, bakım konusunda birçok boyutun göz önünde bulundurulması gerekliliğini göstermektedir. Yaşlının bakımı, gerekli bilgi ve becerilere sahip olmanın yanı sıra sabır gerektirmektedir.

Önümüzdeki yıllarda yaşlının evde bakım ve kurumsal bakım sektörünün en hızlı büyüyen sektörler arasında yer alması beklenmektedir (Birla, 2017: 75). Yaşlı bireylerin yaşam ortamları, bireysel kapasite ve yetenek gibi yaşlanma sürecinin tekil unsurları göz önünde bulundurularak yaşlının bakımının planlanmasına gereksinim duyulmaktadır (Baldissera, 2019: 3). Genellikle yaşlılık dönemine eşlik eden çeşitli hastalıklar ve fiziksel sınırlamalar bakım ihtiyacını arttırmaktadır.

Bu çalışma, yaşlı bakımı programı öğrencilerinin kariyer eğilimlerinin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır.

2. Yöntem

Araştırma yaşlı bakımı programı öğrencilerinin kariyer eğilimlerinin belirlenmesi amacıyla tanımlayıcı araştırma türünde yapılmıştır. Araştırmanın evrenini, 2019-2020 eğitim-öğretim yılında Anadolu Üniversitesi Yunus Emre Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu ve Osmangazi Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Yaşlı Bakım programlarına kayıtlı 283 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise çalışmanın yapıldığı sırada okulda bulunan ve araştırmaya katılmayı kabul eden 197 kişi oluşturmaktadır. Araştırmaya katılım oranı %69,6'dır. Veriler, araştırmacı tarafından Ekim-Aralık 2019 tarihleri arasında Anadolu Üniversitesi Yunus Emre Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu ve Osmangazi Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu'nda yüz yüze toplanmıştır.

Veriler toplanması için Sosyo-demografik bilgi formu ve araştırmacı tarafından hazırlanan anket formu kullanılmıştır. Sosyo-demografik bilgi formunda, katılımcıların cinsiyet, yaş, yaşam yeri, mezun olunan lise türü, aile tipi, aile gelir durumu, okuduğu üniversite ve sınıfını içeren toplam 8 soru yer almaktadır. Anket formu ise yaşlı bakımı programını tercih etme sırası, programı tercih etme nedenleri, programı tercih etmelerinde etkili olan faktörler, ileride yaşlı bakım teknikeri olarak çalışmak, lisans eğitime devam etme hakkındaki düşünceleri ve devam etmek isteyenlerin hangi bölümü okumak istediklerine dair toplam 6 sorudan oluşmaktadır. Veri toplanmaya başlamadan önce ilgili kurumlardan gerekli izinler alınmıştır. Veriler, SPSS 24.0 paket programında değerlendirilmiştir. Veriler parametrik olmadığı için verilerin analizinde Mann-Whitney U ve Kruskal-Wallis H testlerinden faydalanılmıştır.

3. Bulgular

Araştırmada elde edilen bulgular, katılımcıların sosyo-demografik özellikleri, kariyer eğilimlerine ilişkin bulgular, cinsiyet ve lisans eğitime tamamlama değişkeni arasındaki ilişki, cinsiyet ve mesleği yapma değişkeni arasındaki ilişkiyi gösteren tablolar ile verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların Sosyo-Demografik Özellikleri

Sosyo-Demografik Değişkenler	n	%
Cinsiyet		
Kadın	155	78,7
Erkek	42	21,3
Aile Tipi		
Çekirdek	175	88,8
Geniş	22	11,2
Aile Gelir Durumu		
Alt	24	12,2
Orta	171	86,8
Üst	2	1,0
Mezun Olduğu Lise		
Düz Lise	79	40,1
Anadolu Lisesi	7	3,6
Sağlık Meslek Lisesi	111	56,3
Üniversite		
Anadolu Üniversitesi	124	62,9

Osmangazi Üniversitesi	73	37,1
Sınıf		
Birinci Sınıf	110	55,8
İkinci Sınıf	87	44,2
Toplam	197	100

Öğrencilere ait sosyo-demografik bilgiler incelendiğinde, katılımcıların %78,7'si kadın, %21,3'ü ise erkeklerden oluşmaktadır. %88,8'i çekirdek bir aile sahip iken %11,2'i ise geniş bir aile yapısına sahiptir. Katılımcıların, %12,2'si gelir durumunu alt olarak sınıflandırırken, %86,8'i orta ve %1'i üst olarak tanımlamaktadır. Mezun oldukları lise türü olarak %40,1'i düz lise, %3,6'sı Anadolu lisesi ve %56,3'ü sağlık meslek lisesi mezunudur. Katılımcıların %62,9'u Anadolu üniversitesi mezunu iken, %37,1'i Osmangazi Üniversitesi'nde eğitim almaktadır. Ayrıca %55,8'i birinci sınıf, %44,2'si ise ikinci sınıf öğrencisidir (Tablo 1).

Tablo 2. Öğrencilerin Kariyer Eğilimine Yönelik Bulgular

Faktörler	n	%	
Programı tercih sırası nedir?	1-6 arası	36	18,3
	7-15 arası	62	31,5
	16 ve üzeri	99	50,3
Programı tercih etme nedeni nedir?	İş bulma olanağı	6	3,0
	Maddi sebepler	29	14,7
	Sağlıklı olmak istemek	38	19,3
	Yurt dışına gitmek	30	15,2
	Sınavsız olması	54	27,4
	Diğer	40	20,3
Programı tercih etmede etkili olan faktörler nelerdir?	Aile	14	7,1
	Arkadaş	96	48,7
	Rehber öğretmen	87	44,2
Mesleği yapmayı düşünüyor musunuz?	Evet	46	23,4
	Hayır	151	76,6
Lisans eğitimine devam etmeyi düşünüyor musunuz?	Evet	173	87,8
	Hayır	24	12,2
Evet, ise hangi bölüme devam etmek istiyorsunuz?	Hemşirelik	105	60,7
	Beslenme ve Diyetetik	26	15,0
	Fizyoterapi ve Rehabilitasyon	32	18,5
	Gerontoloji	10	5,8

Katılımcıların %50,3'ü üniversite tercih sıralamasında yaşlı bakım programını, 16 ve üzerindeki tercih sıralamasında yer vermiştir. Programı tercih etme nedenleri olarak ilk sırada %27,4 ile sınavsız olması nedeniyle tercih etmişlerdir. Bir diğer en yüksek çıkan sonuç ise %19,3 ile sağlıklı olmak istemektir. Programı tercih etmelerinde, %48,7 ile arkadaş ve %44,2 ile rehber öğretmen etkili olmuştur. Katılımcıların %76,6'sı yaşlı bakım teknikeri olarak çalışmayı düşünmemektedir. Dikey Geçiş Sınavı (DGS) ile lisans eğitimine devam etmeyi düşünen öğrencilerin oranı ise %87,8'dir. Araştırmaya katılanların %60,7'si Hemşirelik, %18,5'i Fizyoterapi ve Rehabilitasyon, %15,0'i Beslenme ve Diyetetik ve %5,8'i Gerontoloji bölümlerine geçiş yapmak istemektedir (Tablo 2).

Tablo 3. Cinsiyet ve Lisans Eğitime Tamamlama Değişkeni Arasındaki İlişki

Cinsiyet	Lisans eğitime tamamlamak istiyor musunuz?				Toplam		Mann-Whitney U Testi	
	Evet		Hayır				U	p
	N	%	n	%	n	%	3168	0,639
Kadın	137	88,4	18	11,6	155	78,7		
Erkek	36	85,7	6	14,3	42	21,3		
Toplam	173	87,8	24	12,2	197	100		

Kadın öğrencilerin %79,2'si lisans eğitime devam etmek istediklerini belirtirken, %11,6'sı devam etmek istemediğini belirtmiştir. Erkek öğrencilerin %85,7'si lisans eğitime devam etmek istediğini belirtirken, %14,3'ü devam etmek istemediğini ifade etmiştir. Araştırmaya katılan öğrenciler büyük kısmının yaşlı bakım teknikerliği yapmak istememesi ve DGS ile lisans eğitime devam etmek istediği sonucuna ulaşılmıştır. Mann-Whitney U Testi sonucuna göre $p = ,639 > 0,05$ ' den büyük olduğu için cinsiyet ile lisans eğitime devam etme durumu arasında anlamlı bir ilişki yoktur (Tablo 3).

Tablo 4. Cinsiyet ve Mesleği Yapma Değişkeni Arasındaki İlişki

Cinsiyet	Mesleği yapmak istiyor musunuz?				Toplam		Mann-Whitney U Testi	
	Evet		Hayır				U	p
	N	%	n	%	n	%	3077	0,459
Kadın	38	24,5	117	75,5	155	78,7		
Erkek	8	19,1	34	80,9	42	21,3		
Toplam	46	23,4	151	76,6	197	100		

Araştırmaya katılan kadın öğrencilerin %24,5'i yaşlı bakım teknikerliği yapmak istediğini belirtirken, %75,5'i yapmak istemediğini belirtmiştir. Erkek öğrencilerin %19,1'i yaşlı bakım teknikerliği mesleğini yapmak istediğini belirtirken, %80,9'u yapmak istemediğini ifade etmiştir. Mann-Whitney U Testi sonucuna göre $p = ,459 > 0,05$ ' den büyük olduğu için cinsiyet ile mesleği yapma değişkeni arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır (Tablo 4).

Tablo 5. Mezun Oldukları Lise Türü ve Mesleği Yapma Değişkeni Arasındaki İlişki

Mezun Olduğu Lise	Mesleği yapmayı düşünüyor musunuz?				Toplam		Kruskal-Wallis H Testi	
	Evet		Hayır				H	p
	n	%	n	%	n	%	0,837	0,36
Düz Lise	21	26,6	58	73,4	79	40,1		
Anadolu Lisesi	3	42,9	4	57,1	7	3,6		
Sağlık Meslek Lisesi	22	19,8	89	80,2	111	56,3		
Toplam	46	23,4	151	76,6	197	100		

Düz lise mezunu olup, yaşlı bakım teknikerliği yapmak isteyenler oranı %26,6 iken, istemeyenlerin oranı %73,4'tür. Anadolu Lisesi mezun olanların mesleği yapmak isteyenlerin oranı ise %42,9 iken istemeyenlerin oranı %57,1'dir. Sağlık meslek lisesi olup mesleği yapmak isteyenlerin oranı ise %19,8 iken istemeyenlerin oranı %80,2'dir. Kruskal-Wallis H Testi sonucuna göre $p = ,36 > 0,05$ ' den büyük olduğu için mezun olunan lise türü ile mesleği yapma değişkeni arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır (Tablo 5).

Tablo 6. Üniversite ve Lisans Eğitime Devam Etme Değişkeni Arasındaki İlişki

Üniversite	Lisans eğitimine devam etmeyi düşünüyor musunuz?				Toplam		Mann-Whitney U Testi	
	Evet		Hayır		n	%	U	p
	n	%	n	%				
Anadolu Üniversitesi	110	88,7	14	11,3	124	62,9	1967	0,619
Osmangazi Üniversitesi	63	86,3	10	13,7	73	37,1		
Toplam	173	87,8	24	12,2	197	100		

Anadolu Üniversitesi öğrencilerinin %88,7'si lisans eğitimine devam etmeyi düşünürken, %11,3'ü devam etmeyi düşünmemektedir. Osmangazi Üniversitesi öğrencilerinin %86,3'ü lisans eğitimine devam etmeyi düşünürken, %13,7'si düşünmemektedir. Mann-Whitney U Testi sonucuna göre $p = ,619 > 0,05$ den büyük olduğu için eğitim alınan üniversite ile lisans eğitimine devam etme düşüncesi değişkeni arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır (Tablo 6).

4. Tartışma ve Sonuç

Kariyer bireyin iş hayatına başlaması ile başlayan, sosyal statüsünü belirleyen ve yaşam boyu devam eden dinamik bir süreçtir. Çalışma hayatı, insan hayatının önemli bölümünü kapsamaktadır. Bu nedenle meslek seçiminin önemi yadsınmaz. Kariyer tercihlerinde aile, cinsiyet, çevre, mesleki değerler, bireyin beklentileri, ilgi ve yetenekleri önem taşımaktadır. Günümüzde gençler, aile ve çevresinin yönlendirmesi, prestij ve ekonomik kaygı gibi nedenlerle kendi kişilik özelliklerini göz arda ederek meslek seçimi yapabilmektedir. Bu durum gerek iş hayatında verimsizliğe gerekse de mutsuz ve başarısız bir hayat yaşanmasına neden olmaktadır.

Araştırma sonucunda katılımcıların büyük bir çoğunluğunun (%81,8) tercih sıralamasında yaşlı bakımı programını ilk sıralarda tercih etmediği ve son sıralarda tercih ettiği için programa çok isteyerek gelmediklerini sonucuna ulaşılabilir. Okur ve Baykal (2015) yaptıkları çalışmada, öğrencilerinin ideallerindeki mesleklerin bölümleri dışında olduğu (%52,5), buna karşın bölümünü ilk üç sırada tercih ettiklerini (%67) belirtmiştir. Altuntaş, Korkmaz, Baykal ve ark (2005) yaptıkları çalışmada öğrencilerin hemşireliği orta sıralarda tercih ettiğini (%55,5) ve tercih etmelerinde ek puan verilmesinin (%21,2) etkili olduğu sonucunu bulmuştur. Benli ve Acar (2017) çalışmasında yaşlı bakımı öğrencilerinin çoğunluğunun bölüme isteyerek geldiğini (%73,6) saptamışlardır.

Programı tercih etme nedenleri arasında ilk sırada "sınavsız geçiş olması" yer almaktadır (%27,4). Meslek lisesi öğrencilerine tanınmış bir hak olan sınavsız geçiş olanağı, araştırmaya katılan öğrencilerin yaşlı bakım programını tercih etme nedenleri arasında ilk sırada yer almaktadır. Okur ve Baykal (2015) yaptıkları çalışmada ise bölümü tercih etme nedenleri arasında iş bulma kolaylığı ve mesleği sevmenin öncelikle olduğunu saptamıştır. Baykal, Eşkin, Bayraktar, Aktaş (2010) çalışmalarında ise tercih nedenlerinin başında iş bulma kolaylığı (%64,2), bir meslek sahibi olma ve açıkta kalmama (%36,4) olduğunu bulmuştur. Olgun ve Yıldırım (2019) yaptıkları çalışmada öğrenciler öğrenim gördükleri programı, iş bulma imkanının kolay olması (%39,5), sağlık ve bakımla ilgili mesleklere olan ilgileri (%39,5) nedeniyle tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Saruhan ve arkadaşlarının (2013) çalışmasında da yaşlı bakımı öğrencilerinin çoğunun (%75) iş bulma garantisi olduğu için programı tercih ettiklerini saptamıştır.

Yaşlı bakımı programını tercih etmelerinde arkadaş (%48,7) etkili bir faktör olarak ilk sırada yer almaktadır. Altuntaş, Korkmaz, Baykal ve ark (2005) mesleği tercih etmede aile ve yakınlarının isteği (%22,8) yer almaktadır. Clutter'a (2010) göre, çocukların kariyer gelişimi üzerindeki ebeveyn etkisi, söz konusu kariyer alanını daha iyi bilen öğretmenlerin, öğretim görevlilerinin ve kariyer danışmanlarının etkisinden daha güçlüdür. Edwards ve Quinter'e (2011) göre öğrencilerin kişisel ilgileri, kariyer seçimlerini etkileyen en önemli faktörü oluşturmaktadır. Öğrencilerin belirli akademik konulardaki kişisel ilgileri ve hedef işlerinin önemli özellikleri, kişilik tipleri ile işin ihtiyaçları arasındaki uyum, bir işe ulaşmadaki güvenleri ve makul bir maaş alma ihtiyacı, kariyer seçimini etkilemektedir.

Araştırmaya katılanların %76,6'sı yaşlı bakım teknikerliği yapmak istemediğini ifade etmiştir. Programı tercih etme sıralamaları da göz önüne alındığında öğrencilerin bir meslek edinmek yerine hedeflerine ulaşmak için bir adım olarak gördükleri sonucuna ulaşılabilir. Lisans eğitimine devam etmek isteyenlerin oranı %87,8'dir.

Öğrenciler yaşlı bakımı eğitimi tamamladıktan sonra DGS ile en çok hemşirelik bölümüne (%60,7) geçmek istemektedir. Cinsiyet ile lisans eğitimine devam etme durumu ve cinsiyet ile mesleği yapma değişkeni arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Okur ve Baykal (2015) çalışmalarında, öğrencilerinin büyük çoğunluğunun lisansa devam etmek istediği (%74,7) görülmektedir. Lisansa devam etmek istedikleri bölümler ise fizyoterapi (%40,1) ve hemşirelik (%22,2) bölümleri gelmektedir. Olğun ve Yıldırım (2019) çalışmalarında, öğrencilerin mezuniyet sonrası beklentilerine bakıldığında yaşlı bakımı öğrencilerinin %62,4'ü kariyer yapmak istememektedir. Saruhan ve ark. (2013) çalışmasında yaşlı bakımı öğrencilerinin %50'si 4 yıllık eğitimi tamamlamak istediklerini belirtmişlerdir.

Araştırma sonucunda öğrencilerin yaşlı bakımı bölümünü son sıralarda tercih ettikleri için bu alana isteyerek gelmedikleri, yaşlı bakımı alanında kariyerlerine devam etmek istemedikleri, yaşlı bakımı bölümünü tercih etmelerinde sınavsız geçiş imkanının olmasının etkili bir faktör olduğu, bölümü tercih etmelerinde arkadaş çevrelerinin etkili olduğu, mezun olduktan sonra DGS ile lisans programlarına devam etmek istedikleri ve en çok hemşirelik bölümünü okumak istedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Önümüzdeki yıllarda yaşlı nüfus oranlarının artmaya devam edeceği göz önünde bulundurulduğunda, yaşlı bakım teknikerlerine ihtiyaç artacaktır. Yaşlı bakımı bölümlerinin önemi ve gelecekteki durumu hakkında tanıtıcı faaliyetlerin, öğrencilerin tercih dönemlerinden önce yapılmasının öğrencilerin beklentileri ölçüsünde kariyer tercihi yapmalarında faydalı olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Altuntaş, Y.S. Korkmaz, Ş. Baykal, Ü. ve ark. "Hemşire Öğrencilerin Kariyer Eğilimleri ve Bunu Etkileyen Faktörler". İstanbul Üniversitesi, F.N.Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi, 2005. 13:55, 179-197.
- Aytaç, S. (2005). Çalışma Yaşamında Kariyer. 2. Baskı, Bursa: Ezgi Kitabevi.
- Baldissera, T.A. (2019). Evolutionary Service Composition and Personalization Ecosystem for Elderly Care. Faculty of Science and Technology, Universidade Nova de Lisboa.
- Baykal, Ü. Eşkin, F. Bayraktar, B. Aktaş, Ç. (2010)." Hemşirelik Eğitimi Alan Öğrencilerin Kariyer Yönetimleri ve Bunları Etkileyen Faktörler", 9. Uluslararası Katılımlı- Ulusal Hemşirelik Öğrencileri Kongre Kitabı, Fethiye.
- Bayraktaroğlu, S. (2008). İnsan Kaynakları Yönetimi. Sakarya: Sakarya Kitabevi.
- Benli, A.R. ve Acar, E. (2017). Yaşlı bakım teknikerliği bölümü son sınıf öğrencilerinin mesleklerine yönelik kaygı düzeyleri ve etkileyen faktörler. İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 6(5): 2512-2521.
- Birla, B. (2017). Ageing Population: Need for Formal Care Workers. S. Irudaya Rajan & Gayathri Balagopal (Eds.). Elderly Care in India, 69-76. Springer: Singapore
- Birinci, E. (2020). Y Kuşağının Yaşlı ve Yaşlılık Algısı. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Butler, S. K. (2012). Issues of Social Justice and Career Development. Career Planning & Adult Development Journal, 28(1), 140-151.
- Clutter, C. (2010). The Effects of Parental Influence On Their Children's Career Choices. Doctoral dissertation, Kansas State University.
- Edwards, K., & Quinter, M. (2011). Factors influencing students career choices among secondary school students in Kisumu municipality, Kenya. Journal of Emerging Trends in Educational Research and Policy Studies, 2(2),81-87.
- Erdoğan, Z. (2008). Bireyden Profesyonele: Kariyere İlk Adım. 1. Baskı, Ankara: Ekin Yayınları.
- Ferry, N. M. (2006). Factors influencing career choices of adolescents and young adults in rural Pennsylvania. Journal of Extension, 44(3), 1-6.
- Freeman, S. C. (1993). Donald Super: A perspective on career development. Journal of Career Development, 19 (4), 255-264. doi 10.1177/089484539301900403

- Gomez, K. (2014). Career aspirations and perceptions of self-efficacy of fourth-and fifth grade students of economic disadvantage (Doctoral dissertation). Available from ProQuest Dissertations and Theses database. (UMI No. 3620815)
- Hackett, G.ve Betz, N.E. (1995). Self-Efficacy And Career Choice And Development. James E. (Ed.) Self-Efficacy, Adaptation, and Adjustment: Theory, Research, and Application, Plenum Press: New York
- Howard, K., Castine, E., & Flanagan, S. (2017). Promising career and workforce development practices in elementary school settings. In V. H. Solberg, S. R. Ali, V. H. Solberg, S. R. Ali (Eds.), The handbook of career and workforce development: Research, practice, and Policy. ss. 163-179. New York, NY, US: Routledge/Taylor & Francis Group.
- ILO. (2007). ABC of Women Workers' Rights And Gender Equality. Geneva: International Labour Organization. Erişim Tarihi: 10.09.2020 https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---gender/documents/publication/wcms_087314.pdf
- Kuzgun, Y. (2000). Meslek Danışmanlığı Kuramlar ve Uygulamalar. Ankara: Nobel Yayınları.
- Lefevre JH, Roupert M, Kerneis S, Karila L. (2010). Career choices of medical students: A national survey of 1780 students. Med Educ. 2010 Jun; 44(6):603–12. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2923.2010.03707.x>
- Lent, R. W., Brown, S. D., & Hackett, G. (2000). Contextual supports and barriers to career choice: A social cognitive analysis. Journal of Counseling Psychology, 47(1), 36-49.
- Morrisey, G. L. (1992). Your personal Mission Statement: A Foundation for Your Future, Training and Development, 46-74.
- Napompech, K. (2011). What Factors Influence High School Students in Choosing Cram School in Thailand. Paper presented at the International Conference on Business and Economics Research, Singapore.
- Price, S. (2009). Future directions for career choice research in nursing: a discussion paper. International Journal of Nursing Studies, 46(2), 268-276.
- Okur, Z, Baykal, Ü. (2016). Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Kariyer Eğilimi. Aydın Sağlık Dergisi, 2(2), 23-35.
- Olğun, S, Yıldırım, B. (2019). Yaşlı Bakımı ve Evde Hasta Bakımı Programı Öğrencilerinin Öğrenim Gördükleri Programa İlişkin Görüş ve Beklentileri. Hemşirelik Bilimi Dergisi, 2 (2), 9-13.
- Saruhan, G., Evcı Kiraz, E.D., Ergin, F., Beşer, E. ve Başaloğlu, H. (2013). Yaşlı bakım teknikerliği programı: yeni bir meslek dalı için öğrencilerin beklentileri. ADÜ Tıp Fakültesi Dergisi, 14(2): 19–23.
- Saunders, R., & Fogarty, G. (2001). Time discounting in career preference. Journal of Vocational Behavior, 58, 118–126. <http://dx.doi.org/10.1006/jvb.2000.1758>.
- Savickas, M. (2011). Constructing careers: Actor, agent, author. Journal of Employment Counseling, 48, 179-181.
- Yelboğa, A. (2006) “Kişilik özellikleri ve İş Performansı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”. “İş, Güç” Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi, 8(2), 196-211.
- Terrance L. Walker, T. L. ve Terence J.G. Tracey, T.J.G. (2012). The role of future time perspective in career decision-making. Journal of Vocational Behavior, 81, 150–158.